

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

ج ۱۱: جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

خلاصه روشی از جلسه قبل

ما در بحث مطالعه قرآنی جریان اربعین بحثی در آیات مربوط به جناب طالوت داشتیم البته در شیوه واژه‌شناسی، و بحثی را هم در آیات سوره بقره در آیه‌الکرسی داشتیم. چند آیه‌ای را که در باب آیه‌الکرسی باقی مانده بود عرض می‌کنیم و بعد وارد مجموعه آیات بعدی می‌شویم.

عرض کردیم که بر اساس مختصات مفهومی واقع شده در جریان اربعین می‌توان در فضای قرآن ورود کرد، به شکل تطبیقی، میان مفاهیم پیاده شده در این فضای عظیم و آیات قرآن تردد کرد و به نگاه قرآنی دقیق‌تر نسبت به این پدیده عظیم راهپیمایی اربعین رسید.

بعضی از آیات قرآن آیاتی است که از جریان‌های عظیم سخن می‌گوید مثل مجموعه آیه‌الکرسی! جریان اربعینی امروز با توجه به اینکه در فضای ولایت الله و در فضای رشد ایمان شکل گرفته، ذیل این مجموعه از آیات قابل مطالعه است. همچنان که تمام پدیده‌ها، تمام موضوعات و تمام افراد عالم، ذیل ولایت الله یا ولایت طاغوت قابل مطالعه هستند.

نقش ولایت الله در جریان اربعین و ذکر نکات ۶گانه؛ تابش ولایتی فراتر، تشکیل جبهه ای وسیع تر، ضرورت ایمانی عمیق تر، تبیین رشد از غی، تمسکی مستحکم، به سوی هدف

نکاتی می‌بایست به عنوان نتیجه‌گیری در انتهای بحث قبلی مطرح می‌شد، این نکات را عرض کنیم؛

موضوع اول بر اساس تاثیر «ولایت الله و ولایت طاغوت»: انسان اربعینی، در ابتدا و به شکل جدی تعیین جبهه می‌کند چرا که دو جریان در عالم وجود دارد؛ ولایت الله و ولایت طاغوت! و زمانی که خدای متعال مکان و حیطة‌ای گسترده را در اختیار جریان الله قرار دهد، تبعاً در مقابلش حیطة طاغوت و جبهه طاغوت قرار خواهد گرفت. بر این اساس قرار گرفتن در جریان اربعین، به معنای تسریع در تعیین جبهه محسوب می‌گردد لذا کسانی که در چند سال اخیر در این جریان حضور یافته‌اند، با حضورشان به امام حسین علیه‌السلام لبیک گفته و به سرعت تعیین جبهه کرده‌اند. بعضی حتی ممکن است ناتوان از حضور فیزیکی بوده باشند، اما با راهی کردن قلب و جان و فکر، مشمول چنین موضوعی شده‌اند.

موضوع دوم بر اساس شدت ولایت در «یخرجهم من الظلمات الی النور»: اگر جریان اربعین به دقت مطالعه بشود، منشاء قدرتمندی مثل ولایت الله و البته ولایتی بیش از حد که تا امروز در جامعه بشری وجود داشته دیده می‌شود. چرا که این انسجام، این حرکت و این نوع «خروج از ظلمت به سوی نور»، به این شکل و سیاق و این حجم بی سابقه بوده و وجود نداشته است! نتیجه آنکه نوع ولایتی که خدای متعال خرج این موضوع کرده و بر فراز این موضوع قرار داده است، متفاوت از ولایتی است که به شکل عمومی در فضای جامعه جهانی تا به امروز

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

وجود داشته است! حالا باید پیدا بشود که چقدر متفاوت است؟ آیا واقعا بی نظیر است یا کم نظیر؟ باید مطالعه بشود که الان محل بحث ما نیست.

موضوع سوم چگونگی بهره از ابزار ولایت در «الله ولی الذین آمنوا»: اگر جریان ولایت الله بر فراز جامعه اربعینی شکل گرفته باشد، این جریان خودش را منوط به «فضای ایمانی» داخل جامعه اربعینی می‌کند. پس نتیجه می‌گیریم که هر چه فضای ایمانی جامعه اربعینی را تقویت کنیم، بهره ما از ولایت بیشتر می‌شود. لذا مهم‌ترین کار جامعه اربعینی، توسعه فضای ایمانی است. ما می‌بایست ایمان مان را دقیق‌تر کنیم، می‌بایست فهم‌مان را از این پدیده صحیح‌تر و عمیق‌تر کنیم، هر چه که این پدیده را دقیق‌تر و عمیق‌تر بفهمیم تبعاً از ولایت بیشتری بهره‌مند می‌شویم و تبعاً نوع رفتاری که از ما صادر می‌شود، رفتاری پخته‌تر، عمیق‌تر و دقیق‌تر است!

موضوع چهارم شناخت هدف با تامل در «... الی النور»: آنکه این جریان، جریان اتصال به نور، مقاطع نور، ارتفاع دادن و بالاتر بردن انسان است. لذا می‌بایست هدف را دقیق‌تر شناخته و برای بهره از این فضا و تنفس در آن، مقاومت‌های درونی را کمتر داشته باشیم. باید خودمان را به جریان نور بسپاریم، همان جریان سیالی که ما را از فضای دنیا و ظلمت، و از خودیت خود و حاجت‌خواهی فردی می‌کند و به سمت آینده مطلوب می‌برد!

جریان اربعین ما را از یک فضای فردی به سمت فضای جمعی، از فضای معیشت طلب به سمت فضای تعاون، از فضای خودخواهانه و متکبرانه به سمت فضای خاشعانه و خاضعانه، از فضای حاجت‌خواهی فردی به سمت فضای حاجت‌خواهی جمعی و عظیم، و از فضای انسان محور به سوی فضای امام محور و جامعه حول امام فرا می‌خواند. اینها همه موضوعاتی است که اینک در جریان اربعینی با خروج انسان از فضای ظلمت به سمت تمدن نورانی الهی قابل مشاهده و رهگیری است.

موضوع پنجم بر اساس «قد تبین الرشد من الغی»: نگاه مذکور به اربعین را می‌توان بر اساس سیاق مرتبط آیه‌الکرسی توسعه داد. در آیه قبل ذکر می‌شود که؛

«لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَ يُوْمِنِ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَى»

جریان اربعینی، فضایی تبیین‌گر برای شناخت رشد از غی هست! وقتی انسان وارد این جریان می‌شود، مراحل و محتوای رشد برای او روشن می‌شود. مختصاتی که انسان با رعایت آن می‌تواند ارتقاء پیدا کند، و شاخص‌هایی که انسان بر اساس آن می‌تواند دنیا و پیرامونش، همچنین رفتارهایش را بسنجد، در معرض او قرار می‌گیرد! او می‌فهمد که کدامین رفتارها با شاخص «رشد» بوده و ارتفاع دهنده است، و کدامین رفتارها با شاخص «غی» بوده و انسان را به سمت پایین و درکات سوق می‌دهد.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

موضوع ششم بر اساس «فقد استمسک بالعروة الوثقی»: کسی که ایمان به الله و قدرت ولایت خدای متعال در شکل دهی و جهت دهی این جریان عظیم را شاخص قرار دهد، به قدرت‌های دنیایی و جهانی اتکاء نمی‌نماید و قدرت و ولایت طاغوتی را پس خواهد زد. چرا که تمسک به ریسمان مستحکم، امن و نجات‌بخش حسینی، ما را از همه عظمت‌ها و قدرت‌ها مستغنی خواهد ساخت.

همچنین بر اساس روایت امام عسکری (ع) که زیارت اربعینی را یکی از نشانه‌های پنجگانه ایمان شمرده‌اند نیز، می‌توان وارد این آیه شد و فضای آیه نسبت به تبیین علامات ایمان مومن را در حوزه اربعین مورد کاوش قرار داد. و البته باز هم می‌توان این نگاه را به آیات قبل توسعه داد. در مباحث محرم سال گذشته، پانزده جلسه پیرامون جریان حسینی و اربعینی، در فضای سوره بقره و با محوریت آیه‌الکرسی صحبت داشتیم. بخش‌های قابل توجهی از آن جلسات می‌تواند در این سیر مورد مطالعه قرار بگیرد، ما به همین حد بسنده می‌کنیم.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

جریان قرآنی دوم؛ اتمام نور در صف ۸ و ۹ و مشابهاات (از ماموریت رسول در امتداد نور، تا غایت مهدویت با ابزار هدایت و دین حق -)

یکی دیگر از جریانات قرآنی حاکم که می تواند در حوزه اربعین مورد مطالعه قرار بگیرد، آیات تام شدن نور در ۸ و ۹ سوره صف، ۳۲ و ۳۳ سوره توبه و آیات انتهایی سوره فتح می باشد. در این مجموعه از آیات، خدای متعال دوران صدر اسلام تا دوران ظهور را مورد توجه قرار داده و از قواعدی کلی و جریانی بر تاریخ بشر سخن می گوید. قبل از طرح این فضا، موضوعات دیگری نیز مورد سخن قرار می گیرد؛ آیات مربوط به عیسی (ع)، آیات مربوط به موسی (ع)، آیات مربوط به تسبیح خدا در حیطة آسمان ها و زمین، وضعیت جدید عالم از صدر اسلام تا دوران ظهور، و نهایتا آیات مربوط به ماموریت پیامبر اکرم (ص)! اگرچه سیاق های هر سوره، در یک پیکره مفهومی با یکدیگر مرتبط بوده و نقشی مشخص را ایفا می کند اما در این بخش، تنها سیاق نهایی جریان های حاکم بر عالم - که مرتبط با فعل پیامبر اکرم ص نیز می باشد- را مورد مطالعه قرار می دهیم. در آیات ۸ و ۹ سوره صف آمده است؛

.....يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ

این دو آیه، سخن از وضعیت جدیدی از صدر اسلام تا دوران ظهور دارد. سخن از جریان یافتن نور خدا و قصد کافران به پوشاندن و خاک کردن آن! بر اساس این آیات، کافران اراده کرده اند که نور خدا را با دهان خویش خاموش کنند، اما خداوند پیوسته در حال تام کردن نور خود می باشد.

در این فضای کلی، خدای متعال رسول خود را با دو عنصر کلان هدایت و دین حق فرو فرستاده است تا ماموریت عظیم غلبه بر ادیان را محقق سازد؛ در زمان خود، آسمان هدایت و دین حق را بر فراز جامعه بشری قرار بدهد، هدایت و دین حق را در سرزمین دنیا کشت کند تا به تدریج، زمین زیر پای بشر همچون آسمان، همراه هدایت و دین حق گردد و انسان اینچنین به سوی آینده حرکت نماید. آینده ای که دین حق بر همه ادیان مستولی خواهد شد. این دو آیه از آیاتی است که فضای حاکم بر جریان بشر - و نه یک نقطه کوتاه - را روشن می سازد. اساسا غایت و هدف هدایت و دین حقی که پیامبر اکرم (ص) آورده است، آن است که در نقطه ظهور امام عصر (عج) در جامعه بشری توسعه یافته و مستولی شود:

روایت مربوطه

.....

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/آیات شبانه روز

بر این اساس هدایت و دین حق با رحلت پیامبر اکرم(ص) منقطع نمی گردد، در بازه زمانی مذکور پیوستگی داشته و در حال توسعه خود می باشد. این پیوستگی از طریق شجره خلفاء و اوصیاء و در خلال زمان تا دوران ظهور شکل خواهد گرفت. آیه ذیل و روایات آن، گواه دیگری بر این مدعا است:

..... لکل قوم هاد

.....

.....

.....

موضوعات قرآنی ۳گانه در تحلیل جریان اربعین: متصل به شجره هادیان الهی، دارای ساختار و بافت هدایتی، در راستای مقصد خاص مهدوی

اما براستی آیا میان بحث مذکور با جریان اربعینی می توان نسبتی برقرار نمود؟ اگر بر اساس مفاهیم مطرح در آیه، قرار است که از صدر اسلام تا دوران ظهور امام عصر(عج)، دو ابزار کلی به کار گرفته بشود تا جامعه بشری متحول بشود، چه نسبتی میان این فضای کلی با جریان اربعین وجود دارد؟

پاسخ آنکه به دلیل قرار گرفتن آیات ۸ و ۹ سوره صف بر فراز تاریخ صدر اسلام تا دوران ظهور، هیچ موضوع و پدیده هدایتی و دینی نمی تواند از این آیه جدا گردد. بلکه متصل به آیه بوده و شاخه و شعبه ای از آن محسوب می گردد. بر این اساس، جریان اربعینی که در درون همین مقطع از تاریخ می باشد، بی نسبت با این فضا نبوده، بلکه جریانانی متصل به پیامبر و شجره خلفاء و امامان، برآمده از ابزار پیامبر، و مبتنی بر هدایت و دین حق شمرده می شود. افراد حاضر در این جریان عظیم نیز، مشمول هدایت های صحنه - و نه ضلالت - بوده و دین دارتر از قبل می گردند. بنابراین نسبت آن، نه تقابلی که نسبتی همراهانه می باشد.

همچنین به حسب هدایتگری مطرح در آیه تا تحقق «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»، می توان این نتیجه را گرفت که جریان اربعین، دارای سمت و سو بوده و آینده مقدس را نشانه رفته است. جریان اربعینی در راستای سلسله مفاهیمی است که در آینده مطرح بوده و دین پیامبر را بر همه ادیان برتری می دهد!

پذیرش پدیده اربعین به عنوان جریان متصل به شجره هادیان الهی، پذیرش جریان دارای ساختار و بافت هدایتی، همچنین پذیرش داشتن مقصد خاص برای این جریان، و رها نبودن آن، ۳ موضوع جریانانی و فراتر از راهبرد است که امروزه در این پدیده مغفول مانده است. با قرار دادن این مسئله بر روی میز متولیان و راهبران جریان اربعین در ایران و عراق، و عدم دریافت پاسخ مناسب، خلاء وجود مباحث اندیشه ای و ضرورت حضور تبیین هایی همچون تبیین های مطرح در آیات ۹ و ۸ سوره صف بیش از پیش نمود پیدا می کند.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

هدایت گری اربعین در راستای مقصد مهدوی؛ به سوی امام، به سوی خدا و ارزش های متعالی

بر اساس آنچه گذشت و بر اساس مشاهدات، جریان پر قدرت اربعین در ساختار و در درون خود، به شکل جدی در راستای هدایت به سوی مقصد مهدوی بوده و برای تحقق این معنا، ابتدا هدایتگر به سوی امام و جاذب به سوی خدا می باشد. جالب آنکه جریان اربعینی ابتدا انسان را به سوی امام دعوت می کند و بعد به سوی خدا فرا می خواند!

سوال آنکه اساسا مگر می شود پدیده ای چنین باشد و هدایت گر به سوی امام دیده شود؟ مگر پدیده حی است و شعور دارد؟ چرا باید به سمت امام هدایت نماید؟ چرا با اتصال به امام می بایست میان انسان و خدا آشتی ایجاد کند؟ این چه جریانی است و مختصات آن چیست؟

بر اساس کریمه «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» اگر قرار است دو کلان عنصر هدایت و دین حق، سایه خود را بر بشر بیافکند و تا دوران غلبه دین حق بر سایر ادیان امتداد یابد، این دو عنصر می بایست در همه زمان ها در مصادیقی تجلی تام یابد و در دسترس عموم قرار گیرد. علاوه بر متون قرآن و روایات عترت ع، یکی از بهترین مصادیق این موضوع در زمانه ما، جریان اربعینی است که قواره و پیکره اش هدایتگر بوده و نقاط عطف را نشانه رفته است.

در این میان، هدایت به امام و هدایت به خدای متعال، از بروزات هدایتی این جریان در ابتدای امر بوده و بسیاری از هدایت های دیگر - اعم از موضوعات تربیتی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... - نیز در درون آن قابل مشاهده است. چرا که امام به عنوان باب الله است و انسان ها را به سوی خداوند هدایت می کند. دقیقا تعبیر روایی «بنا عبدالله» به شکلی زیبا در جریان اربعینی ترسیم شده و دیده می شود.

بنده خود کسانی را در این جریان دیده ام که مقید به نماز نبوده اند و طبق گفته خود سری به خاک نگذارده بودند، اما به واسطه جذبه حسینی وارد میدان شده و سپس اهل نماز، اهل حجاب و اهل تقید به سایر مسائل شرعی گشته اند! جاذبه حسینی آنها را با خدا آشتی داده است.

نقش آفرینان جریان اربعینی؛ از پیامبر اکرم ص و سالار شهیدان تا امام عصر عج

براستی کدامین امامان در شکل گیری این پدیده هدایتگر نقش آفرینی داشته اند؟ بر حسب منطق عقلانی و به دلیل وقوع این پدیده در این زمان، انگشت اشاره به سوی امام عصر عج خواهد رفت! بر حسب منطق مطرح در آیات سوره قدر، انگشت اشاره به سوی روح القدس و امام عصر عج خواهد بود! و به دلیل حسینی بودن پدیده، انگشت اشاره به سوی سالار شهیدان! در اینجا برآنیم تا پاسخ سوال مزبور را نیز در آیه فوق مورد کنکاش قرار دهیم.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

بر اساس آیه شریفه مذکور، خدای متعال، رسول خویش را با دو ابزار راهی دنیا می سازد تا وضعیت عالم را دگرگون سازد و دوران غلبه بر ادیان را محقق سازد. بر این اساس، آنچه از دوران حضرت تا دوران غلبه بر ادیان در زمان ظهور تحقق می یابد حاصل تلاش وجود نازنین آن رسول مکرم بوده است. از کنار هم قرار دادن آیات سوره صف با روایت شریفه ذیل که از پیامبر اکرم ص در منابع فریقین آمده است، چگونگی تحقق بخشی از این ماموریت برای ما روشن می گردد:

«انّ الحسین مصباح هدی...»

.....

بر اساس آیات سوره صف و مشابهاات آن، موضوع هدایتگری به عنوان ماموریت پیامبر اکرم ص از صدر اسلام تا دوران غلبه بر ادیان بوده و بر اساس سخن پیامبر اکرم (ص)، حسین بن علی ع از متولیان هدایت و نجات است که چراغ هدایت او پیوسته روشنگر بوده و کشتی نجاتش نیز پیوسته در حال نجات! جمع ماجرا آنکه پیامبر اکرم ص، ماموریت هدایت بشر در دوران حضور دنیایی خویش را به دست خود و در دوران حیات برزخی تا دوران ظهور، این ماموریت را به دست اوصیاء و خلفاء خود پیش خواهد برد. چنانکه پیش از این در کریمه «... و لکل قوم هاد» مورد سخن قرار گرفت. اباعبدالله الحسین علیه السلام نیز به عنوان یکی از اوصیاء و هادیان الهی، چراغ هدایت بوده و بر حسب آن - و البته به عنوان سفینه اوسع و اسرع - جریان های هدایتی و نجات را شکل داده است:

.....

.....

بر اساس سخن محققین، یکی از پر قدرت ترین جریان های هدایتی که در طی تاریخ تا این زمان با محوریت اباعبدالله (ع) شکل گرفته است، جریان اربعین است. خمیرمایه این جریان هدایت و پشتیبان آن «نورالله» بوده و راستای هدایت این کشتی نجات نیز به سوی مقصد «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» طراحی شده است.

جمع بندی آیات سوره صف؛ نقش قله های هدایت و دین در ترسیم مسیر آینده همراه با تعیین جایگاه اربعین (دارای منشاء نورانی، پدیده هدایت گر، جوشنده، به سوی مقصد مشخص)

از زاویه دیگر، اگر به تاریخ صدر اسلام تا اینک و تا دوران ظهور نگاه کنیم، نقاط عطف هدایت تا حدی قابل رویت خواهد بود. تصور فرمایید که وارد دشتی شده ایم و در آن ایستاده ایم. به دور دست نگاه می کنیم. قله هایی قابل شمارش است. این قله های دور دست، همان نقاط عطفی است که از آن سخن می گوئیم. از دید یک مورخ، نقاط عطف عمدتاً در آن زمانی است که حکومتی تغییر کرده و یا پادشاهی به راه افتاده و فتوحاتی را

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

ولو با ظلم و خونریزی به دست آورده است! اما از نگاه قرآن، نقاط عطف تاریخ در آن زمانی است که قله‌های هدایت و دین قابل رویت است! اگرچه هدایت همیشه موجود است و انسان نیز پیوسته - از طریق کتاب الله، احادیث، نور عقل، نور فطرت، الهام ملک - مشمول هدایت است، لیک در دشت گسترده تاریخ، قله‌هایی از هدایت و دین شکل گرفته و در اتصال با یکدیگر، مسیری روشنگر را به سوی آینده شکل داده است. مسیری که در آیات فوق با تعبیر «أُرْسِلَ رَسُولُهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» مورد سخن قرار گرفته و با پشتیبانی پیوسته «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» سامان خواهد یافت.

اساسا در راستای «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» نور از فضای بالادست به فضای پایین دست آمده، ارسال رسول شده، پیامبر اکرم(ص) آمده، و هدایت و دین حق شکل گرفته است! بخش اصلی از تام شدن نور در قالب «حضور رسول» و اوصیاء حضرت همچنین «نزول کتاب الله» شکل گرفته و بخش دیگر در قالب پدیده های هدایتگری است که اقوام و ملل را به سوی آینده مطلوب رهنمون می سازد. شاید در زمانه ما بتوان پدیده های عظیم انقلاب اسلامی در ایران، بیداری اسلامی در جهان اسلام، و جریان اربعینی در جامعه توحیدی را از این سنخ مورد ارزیابی قرار داد.

بر اساس آنچه گذشت، پدیده اربعینی به عنوان یکی از نقاط عطف تاریخ بشر، به عنوان یکی از جریان‌های هدایتی قدرتمند، دارای مقصدی روشن در آینده، و دارای منشاء و پشتیبان نورانی است که پیوسته بر اساس «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» توسعه و تقویت کمی و کیفی آن، قابل رویت خواهد بود.

توضیحات تفصیلی مربوط به این آیات را نیز اگر عزیزان خواستند پیشنهاد می‌کنم که دوستان‌مان در بخشی از سایت، فضایی قرار دهند تا جلسات گذشته - چهار الی پنج جلسه مستقیم و حدود ۱۵ جلسه در موضوع آیه‌الکرسی و سوره بقره - مورد بررسی قرار گیرد. همچنین ما در سال ۱۳۹۴ نتایج بخشی از کنگره‌های بین المللی اربعین را در قالب ۳ مجلد «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» منتشر کردیم که قابل دسترسی است. سایر تولیدات نیز با همین عنوان تنظیم خواهد شد، ان شاء الله.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

جریان قرآنی سوم؛ آیات شبانه روز در آل عمران ۱۹۰-۱۹۴ و مشابیهات (از آیات واقعه تا ادراک نخبگان قرآنی ذاکر)

سومین زاویه از فضای حاکم بر تاریخ در آیات ۱۹۰ تا ۱۹۴ سوره آل عمران، بقره ۱۶۴، یونس ۶، جاثیه ۵ و دیگر مشابیهات، مورد سخن قرار گرفته است. این موضوع نیز همچون دو موضوع قبلی، نباید به شکل نقطه ای در تاریخ بشر دیده بشود، بلکه حاکم است و پیوسته جریان دارد.

خدای متعال در آیات مربوطه، این جریان را جریان عظیم هدایتی و آیه‌گونه شمرده و مطالعه آن را نه مختص عموم، بلکه مختص عده ای از خواص دانسته است؛ کسانی که از ایشان در آیات مختلف با عنوان اولوالباب، اهل تقوی و اهل یقین یاد می‌گردد. شاید بشود به زبان امروزی، این مجموعه را «نخبگان قرآنی» نام نهاد.

در آیات سوره آل عمران سخن بر سر آن است که خداوند در خلقت آسمان‌ها و زمین، همچنین در آمدن و رفتن شب و روز، به شکل قطعی آیات و نشانه‌های عظیمی قرار داده است. آیاتی در آسمان‌ها، آیاتی در زمین، و آیاتی در رفت و آمد شب روز؛

ان فی خلق السماوات و الارض.....

در این آمد و شد، آیات و نشانه‌هایی است که برای اولوالباب قابل فهم است و نه کسانی که عقلشان در زنجیرهای دنیا گرفتار آمده است! اولوالباب، همان صاحبان خرد ناب اند؛ آنها که عقلشان اسیر زنجیرهای عمق نبوده و به محل الاعلی و ابسته است. همانان که تنفس عقلشان نه در فضای نفس که در فضای بالایی است! از مختصات ایشان نیز چنین سخن به میان آمده است:

«الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ...»

اینها در همه حال ذکر خدا بر لب دارند و ذاکر خدا هستند. عجیب آنکه برخی در نماز هم ذاکر خدا نیستند، بلکه لقلقه زبان دارند. به تعبیر پیامبر اکرم (ص) مثل کلاغی هستند که خم و راست می‌شوند. برخی نیز نه تنها در نماز، بلکه در راه رفتن، نشستن، دراز کشیدن و سایر حالاتشان به مثابه «یذکرون الله» بوده و پیوسته ذکر خدا بر زبان و عمل دارند. چنین کسانی که در یاد خدا و ذکر خدا مستغرق اند و دیدن ایشان انسان را به یاد خدا می‌اندازد، شایسته دوستی بوده و در روایات توصیه به انتخاب ایشان شده است.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/آیات شبانه روز

ویژگی های مشترک آیات شبانه روز؛ دارای منشاء الهی، سوق به اصل، تحقق رویت عمومی، ادراک نخبگان قرآنی

آیات قرآن شیرین بوده و در مواجهه با هر بخش، گنجینه‌ها و هدایای قرآن رونمایی می‌گردد. این سیاق از آیات سوره آل عمران نیز، سیاقی مرتبط با جریان حاکم بر فراز تاریخ و بر شبانه روز در زمین است، و نه نقطه‌ای مشخص که به شکل محدود واقع شده و به انتها رسیده است! رصدگران آن نیز، نخبگان قرآنی اعم از اولوا الالباب، اهل یقین و تقوا و آینده پژوهان قرآنی هستند! یعنی کسانی که تمام شبانه روزشان را عطر ذکر خدا پر نموده است. آنها در درون شبانه‌روز آمده، جستجو کرده و پدیده‌های خدایی آیه گونه که دارای وسعت، عظمت و دلالتگر به فضای آینده است را مورد مطالعه قرار می‌دهند.

در این میان، قصد ما ورود به بخش‌های پیرامونی آیات مذکور نبوده و تمرکز ما بر تعبیر «وَ اِخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ لآیاتٍ» و کشف آیات واقعه در آن شکل خواهد گرفت. چرا که بر این اساس، شب و روز، حامل پدیده‌هایی آیه گونه در درون خود می‌باشد.

بر اساس کریمه مزبور، یکی از جریان‌های حاکم بر تاریخ بشر وجود آیات مختلف و سیالی است که بشر را به سمت موضوعاتی مشخص رهنمون سازد؛ هزاران آیه ای که ممکن است در درون شبانه‌روز وجود داشته باشد تا زندگی ما را به سوی ایستگاه‌های خدایی در آینده پیش برد. بعضی از این آیات، برای افراد و بعضی برای جمعی از انسان ها است. از ویژگی‌های مشترک این آیات آن است که:

- اولاً دارای منشاء الهی است و کسی نمی‌تواند مدعای راهبری و مالکیت آن را داشته باشد.

- ثانیاً به دلیل آیه و نشانه بودن، ویژگی های اصل را در درون خود جمع کرده و ما را به سمت جریان‌های عظیم‌تر و حقیقی در آینده سوق می‌دهد.

- ثالثاً در فضای زمین دنیا در حال وقوع است و موضوعی قابل رویت برای همگان است.

- رابعاً قابل ادراک برای نخبگان قرآنی است.

با این زاویه از نگاه، هرکسی به زندگی امروز خود نگاه کند، ممکن است جریانی خدایی را بیابد که در گذشته او موثر بوده و دارای ویژگی های فوق بوده باشد. اما سخن بر سر ماجرای سیال جمعی، خدایی و نشانگر نسبت به مقاصد مطرح در آینده است. ماجرای که متاثر از ولایت خداوندی بوده، افراد را تحت الشعاع قرار داده، در درون خود زایش داشته، و در راستای آینده پیش می‌برد.

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین ۲؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

لطافت پدیده های آباتی و سوق انسان ذاکر به سوی آینده شناسی

در متون مختلف، متفاوت و عجیب روایات بساط که از امیرالمومنین علیه السلام منقول است، حضرت مخاطبین خود را سوار بر شیء لطیفی همچون ابر کرده و به سرزمین های گذشته و آینده برده اند. این موضوع، مثالی زیبا در ترسیم پدیده های آباتی است. این پدیده ها نیز لطیف بوده و در چارچوب شبانه روز، افراد را سوار خود کرده و به دلیل آیه بودن، راهی مطالعه مقصد مشخصی از آینده می سازد.

در آینده شناسی امروزی، مبتنی بر پدیده های جزء و خرد زمان، به مطالعه فرآیندهای موجود جهت کشف مقاطع بعدی پرداخته می شود. و در آینده شناسی وحیانی، اولوالالباب که اهل ذکر اند، در حیطه آسمانها و زمین تفکر کرده و آیات مطرح در «اِخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ» را مبنای مطالعه خود قرار می دهند. این آیات، واجد سرنخی زیبا در مطالعات آینده پژوهی است. طبق این آیات، آینده شناس وحیانی در همه احوالات زندگی می بایست اهل ذکر خدا و تفکر در خلقت آسمانها و زمین باشد؛ در قیام و قعود تا نشستن و خوابیدن!

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا

.....

این نوع از افراد، پیوسته در حال تفکر در خلقت آسمانها و زمین هستند. مرتب نگاه می کنند تا نتیجه ای خدا را به دست آورند؛ خدایا! اینها را برای چه خلق کرده ای؟ بیخود خلق نکرده ای! می خواهی چه کنی؟ این سیر می خواهد کجا برود؟ می خواهد چه کند؟ به کجا منتهی بشود؟ آنها پیوسته غایت شناس هستند.

آیه اربعین؛ از ویژگی ها، تا لزوم مواجهه ذاکرانه با آن در حرکت به سوی آینده

یکی از زوایای قرآنی در نگاه به جریان اربعین، زاویه آباتی است که در آمد و شد شب و روز قابل رویت است. بر این اساس جریان اربعینی از پدیده های واقع در شبانه روز، آیه ای الهی، جمعی، از حیث وسعت نفرات انسانی کم نظیر یا بی نظیر، از موسع ترین و قدرتمندترین آیات در طول تاریخ بشر، دارای هدایت های واقعه بسیار روشن، و دارای جریان سیال و پیش برنده در راستای مقصد کلی مهدوی می باشد. راه بهره مندی و کاوش در آن نیز، قرار گرفتن در مجموعه اولوالالباب می باشد. اما براستی جریان اربعینی در راستای مقصد کلی مهدوی، کدامین مقطع را نشانه رفته است؟ این جریان تا کجا پیش خواهد رفت؟ و برد آن تا کجا خواهد بود؟ این موضوع در این سیاق و سیاق های پیشین مورد سخن قرار نگرفت.

گفتیم که اگر زیارت الاربعین به تعبیر امام عسکری ع یکی از علامات پنج گانه ایمان است، خواندن زیارت الاربعین منقول از امام صادق (ع) در روز اربعین، آن هم در طی ده دقیقه، سطحی نگری به اربعین شمرده می شود. زیارت مربوطه بسان کلیدی راهگشا برای فهم زندگی حسینی در طول سال بوده و حاصل آن تربیت شیعه

نور اربعین خاموش نخواهد شد؛ ج ۱۱- جریان های الهی حاکم بر راهپیمایی اربعین؛ اتمام نور/ آیات شبانه روز

اربعینی خواهد بود. این زاویه از نگاه، در جریان فعلی اربعین نیز به شکلی چشمگیر قابل رویت است. بر این اساس، اربعین پدیده ای آیاتی است که بهره از آن، با زندگی و تامل شبانه روزی در این پدیده و با مواجهه صحیح و ذاکرانه نسبت به آن شکل خواهد گرفت:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا

اینک که خدای متعال، سفره زیارت اربعین را در فضای جامعه جهانی گسترانده و پیش چشم همگان قرار داده است، فهم بنیادین این پدیده، اخذ درس های آن، شناخت مسیر پیش رو جهت همراهی، و توسعه درس های حسینی به ایام سال، از موضوعاتی است که با ورود به جرگه اولوالباب، متقین و اهل یقین هموار شده و با ورود به جرگه ذاکرین تثبیت می گردد. بر این اساس می بایست اهل ذکر خدا قرار گیریم تا مسیر شناخت آینده مقدس و همراهی با آن برایمان هموار گردد.

آری! جریان اربعین آمده است تا ما را اهل آینده قرار دهد و از ما شیعه حسینی و اربعینی بسازد. پدیده اربعین آمده است تا بشر امروز را که سر به زیر دارد و در تعلقات زمین فرو افتاده است، دستگیری نماید و به افق های مطلوب معطوف نماید. گویی ندایی وزیدن گرفته است: نگاه کن! آینده را نگاه کن! چرا اینقدر اسیر دنیا و کوچک شده ای؟ افق ها را نگاه کن! حرکت کن! گام ها را استوار و بلند بردار!

اینک از سوئی جریان نوری اربعین، از سوئی جریان ولایی، از سوئی جریان هدایتی و از سوی دیگر جریان آیاتی اربعین، زوایای نگاه مختلف را برای مطالعه این پدیده عظیم، پیش چشم ما قرار داده است. ان شاء الله در جلسه بعدی، دو سیاق حاکم دیگر بر تاریخ و بر بشر را ذکر می کنیم و نسبت آن با پدیده اربعین را مطالعه خواهیم کرد. امیدواریم خدای متعال توفیق عطا بکند تا وارد راهبردهای زیارت و پدیده اربعینی نیز بشویم و نوع نگاه به این ماجرای عظیم را به شکل کلان و قرآنی با ذکر پنج سیاق مطرح نماییم، ان شاء الله. پروردگارا! به حق محمد و آل محمد ص، ما را از صراط امیر المومنین دور نفرما!

والسلام علی من التبع الهدی